

LUND UNIVERSITY

Här är världen långt borta

Lenhag, Mi

Published in:
Smålandsposten

2009

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Lenhag, M. (2009). Här är världen långt borta. *Smålandsposten*.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Det händer i dag

- **STOCKHOLM** Dom faller i Pirate Bay-målet.
- **BORLÅNGE** Centerkvinnorna har föbundsstämma (till 19 april).
- **STOCKHOLM** Sveriges Konsumenter arrangerar utfrågning av kandidater till Europaparlamentet.
- **PORT OF SPAIN**, Trinidad och Tobago: Ledarna för de nord- och sydamerikanska länderna träffas i.

714

miljoner människor har rätt att lägga sin röst i det indiska parlamentsvalet.

Obamas böcker gav goda inkomster

■ Det amerikanska presidentparet Barack och Michelle Obama tjänade 2,65 miljoner dollar, nästan 22 miljoner kronor, förra året. De mesta av pengarna kom från presidentens två böcker, båda bästsäljare.

De betalade 855 323 dollar i federal inkomstskatt och 77 883 dollar i skatt till delstaten Illinois. 172 000 dollar gick till välgörenhet, meddelar Vita huset.

VITRYSSLAND · ETT FOLK I ISOLERING

Här är världen långt borta

En egen värld. Sjukvården är gratis, tågen går i tid och bostäderna är billiga. Men vill man resa utomlands, läsa utländska böcker eller ha synpunkter på presidenten så blir det problem.

Vitryssar är inte misstänksamma mot utlänningar, snarare nyfikna. En vitrysk psykolog i 35-årsåldern bjuder in mig till sitt hem och sin familj. Han berättar att han inte har mött en utlänning på flera år. Han kan inte många ord på engelska.

För en västeuropé kan det vara svårt att förstå den totala avsaknaden av kontakt med omvärlden som är vardag för vanliga vitryssar, även i huvudstaden Minsk.

Ingenstans finns engelskspråkiga tidningar, men flera magasin har förrådiska titlar som Geo eller Time, men där allt utom titlarna skrivs med kyrilliska bokstäver. Ryska TV-program – som svenskar inte skulle anse pålitliga – bedöms som en viktig informationskälla, då de vitryska är ännu mer censurerade.

Den oberoende pressen upp-tar allt mindre utrymme och journalist är ett farligt yrke. Att publicera något som bedöms som förnedrande om president **Alexander Lukasjenko** kan ge fem års fängelse, att skriva nedvärderande om myndigheter kan ge tre år och framhålls Vitryssland i dålig dager kan två års fängelse utdömas. 2002 dömdes tre journalister till straffarbete för förtal av presidenten. Landet har vid flera tillfällen fått internationell kritik när journalister "försvunnit".

- Affärsmän vågar inte annonsera i vår tidning, efter att KGB och lokala myndigheter avrättat från det. Trotsar de rekommendationen kan de råka ut för särskilda kontroller av skattemyndigheten och böter.

Det här är bara ett vardagligt exempel som **Sergey Vozniak**, redaktör för en av Vitrysslands två största oppositionella tidningar, gärna delar med sig av. Att framhålla ekonomiska oegentligheter som förövändning för att uppnå att oberoende tidningar stängs ned är en vanlig statlig metod.

Minsk ger ett enhetligt intryck, då majoriteten av husen är i "stalinarkitektur" och byggdes direkt efter andra världskriget, när enbart ett fåtal byggnader överlevt krigets bomber. Staden är extremt ren. I brist på historiska byggnader är detta något som Minskborna är mycket stolta över. Generellt är vitryssarna faktiskt nöjda med sina liv. Det kan vara svårt att tro, men man

VÄRLDEN PÅ TV

7-åriga Elena Usjukevítj gör läxan under TV:n med Barack Obama. Närmare än så kommer man sällan omvärlden i Minsk. Här bedöms ryska TV-program som en viktig informationskälla, då de vitryska anses ännu mer censurerade.

FOTO: SERGEI GRITS

bör minnas att sjukvård är gratis, tågen alltid är i tid, lägenhetsköerna i Minsk är korta och kollektivtrafiken är exemplarisk med spårvagnar modernare än i Göteborg. Minsk är totalt olik den ukrainska huvudstaden Kiev som visar tydliga spår av finanskrisen. I Minsk pågår omfattande, statlig nybyggnation av bostäder.

Samhället fungerar trots att det är en diktatur. Vill man inte resa utomlands eller läsa europeiska böcker kan livet fungera. Vill man inte arbeta som oppositionell reporter eller starta en organisation behöver man inte vara rädd för repressalier.

Vitryssland garanterar full sysselsättning. Idag är 80 procent statligt anställda. Genom statliga jobb erbjuds förmåner såsom billig barnomsorg och bra bostäder, vilket gör att människor håller fast vid jobben.

Vid självständigheten 1991 trodde många att Vitryssland med sin – med sovjetiska mått moderna industri – skulle klara övergången till marknadsekonomi bra, men strukturomvandlingen uteblev. Med Alexander Lukasjenkos tillträde som president 1994 avbröts privatiseringarna och företag återförstatligades.

Den vitryske psykologen frågade mig hur stor andel av svenskt jordbruk som är statligt. Frågan kan

■ **Mi Lennhag** har examina i Östeuropakunskap och statsvetenskap och genomför för närvarande en Sida-finansierad fältstudie om den informella ekonomin i Kiev och Minsk.

■ **I några artiklar** ska hon spegla hur den ekonomiska krisen drabbar Ukraina och Vitryssland.

tyckas underlig, men privata, vitryska gårdar existerar inte. Men hela 30 procent av grödorna produceras på människors datjor – som svenska kolonistugor – någon mil utanför Minsk. Många äldre lever i praktiken i en näst intill icke-monetär ekonomi.

Beroendet till Ryssland är omfattande och tilltagande. Den vitryska ekonomin skulle troligtvis kollapsa om de ryska subventionerna drogs in; 90 procent av energin köps med rabatt från Ryssland. Bedömare menar att 30 procent landets BNP kommer från ryska subventioner.

I bland säger man skämtsamt att Lukasjenko genomför en "singaporisering" av landet. Likheter finns med den asiatiska ministaten, där Kwan Yu i 30 år styrde med järnhand men samtidigt välkomnade utländska investerare och blandade marknadsekonomi med statlig planering. Trots att han styrde som diktator fick han starkt stöd eftersom välståndet ökade.

Så länge det i Vitryssland tar längst tid i världen att få alla tillstånd för att få starta företag och så länge korruptionen är så utbredd att exempelvis Ikea backar från etableringsplaner, dröjer det tills välståndet når Singapores nivåer. Frågan i Vitryssland i dag är hur länge det dröjer industrin inte längre är kon-

OM VITRYSSLAND

- **Yta:** 207 600 kvadratkilometer (cirka halva Sverige)
- **Invånare:** 9,6 miljoner
- **Befolkning:** vitryssar 81 procent ryssar 11 procent polacker 4 procent ukrainare 2 procent.
- **Medellivslängd:** 70,6 år
- **BNP:** + 9,2 procent (2008)
- **Inflation:** 15,5 procent (2008)
- **Arbetslöshet:** 1,6 procent (2005)
- **Viktigaste export:** maskiner, kemikalier, textil, matvaror
- **Statsskick:** formellt republik, i verkligheten diktatur
- **Huvudstad:** Minsk
- **Självständighet:** 1991; dessförinnan sovjetrepublik
- **President:** Alexander Lukasjenko (sedan 1994)
- **(Källa:** CIA World Factbook)

UTBLICK

Det fördjupade materialet från Sverige och Världen.

kurrenskraftigt trots subventioner, eller när billig rysk gasen plötsligt betingar marknadspriser, och levnadsstandarden faller.